

כגיעה בתאגיד השידור הציבורי הישראלי

טענות שגויות ומוטיבציות מוטעות

תקציר

עם מינויו של שר התקשורת הנוכחי, ד"ר שלמה קרעי, שבו ועלו התבטאויותיו לפיהן "הציבור לא צריך לממן ערוץ מסוים", ולכן "לא צריך להיות שידור ציבורי".¹ בנוסף לכך הוא השמיע טענות שונות ביחס לתאגיד השידור הציבורי ואמר שיש לסגור אותו וכי "שידור ציבורי זה דבר פסול".² גם את תזכיר חוק התקשורת (שידורים)³ שפרסם משרד התקשורת ב-24.7.23 יש להבין על רקע הצהרות אלה. תזכיר החוק מציע לערוך שינויים מהותיים בשוק התקשורת בישראל ועוסק הן בגופי התקשורת המסחריים והן בגופי התקשורת הציבוריים.

הצהרת הכוונות של הממשלה ה-37 בנושא השידור הציבורי, כפי שהיא באה לידי ביטוי בהתבטאויות השר ובתזכיר החוק, מזמנת דיון מעמיק בתפקידו של השידור הציבורי בחברה הדמוקרטית ומשמעותו בהקשרים של תחרות, פלורליזם ומגוון, ביקורת, עצמאות פוליטית וכלכלית וחדשנות טכנולוגית. לאור חשיבותו במדינות דמוקרטיות וקיומו ארוך השנים בישראל, מסמך זה מטעם מכון זולת לשוויון זכויות אדם יתמקד בשידור הציבורי ויבקש לנתח את תפישתו הכוללת של משרד התקשורת ביחס לתפקיד השידור הציבורי.

ניתוח זה יתבסס על זיהויין של טעויות בסיסיות בהצעות שונות של משרד התקשורת לסגירת ו/או הגבלת פעילות תאגיד השידור הציבורי הישראלי "כאן" (להלן, "תאגיד השידור") כפי שהוצגו בחודשים האחרונים. בהתייחס לחמש טענות מרכזיות שעלו מהצעותיו של המשרד ושל השר בראשו, מראה המסמך כי הן עומדות בסתירה לידע מחקרי-אמפירי על מקומו של השידור הציבורי בשוק התקשורת בכלל, ועל תפקוד השידור הציבורי בישראל בפרט.

המסמך מתייחס בהרחבה להיבטים הבאים:

טענה שגויה 1: סגירת התאגיד תייצר תחרות מסחרית בשוק התקשורת ותביא איתה מגוון וריבוי קולות

אחת הטענות המרכזיות, אם כי מוטעות, של משרד התקשורת היא כי סגירת תאגיד השידור הציבורי, או החלשתו על ידי העברת חלק מתקציבו לגופי הפקה אחרים, תגביר את התחרות בין כלי התקשורת המסחריים ותוביל לפתיחה וגיוון של שוק התקשורת מתוך שוויוניות בין כלי התקשורת.

¹ רפאלה גויכמן, [קרעי הגיש הצעת חוק להפרטת התאגיד: "לא צריך להיות שידור ציבורי"](#) הארץ (6.12.22).

² מערכת ICE, [קרעי מכריז מלחמה נגד התאגיד: "אין גיוון, זה נכשל"](#), ICE (9.1.23).

³ [תזכיר חוק התקשורת \(שידורים\)](#), התשפ"ג-2023, אתר החקיקה הממשלתי (24.7.23).

בפועל, מחקרים מראים כי צמצום המימון והחופש של כלי תקשורת ציבוריים משמעו פגיעה בפלורליזם בשוק הדעות הנשמעות בחברה. בניגוד לשידור הציבורי, כלי תקשורת מסחריים מחוייבים לתעדף את האינטרסים הכלכליים של הבעלים והמפרסמים. בהתאם לכך, בשידור הציבורי קיים תוכן מגוון יותר, מאוזן יותר ושערווייתי פחות המצייד את ציבור צופיו במידע מהימן יותר.

טענה שגויה 2: בתאגיד השידור הישראלי אין ייצוג של קולות מגוונים ולכן יש להקים ועדה שתגדיר ותפקח על המגוון בתוכן ובעובדים

משרד התקשורת טוען כי השידור הציבורי בישראל לא משקף ולא פונה לקהלים מגוונים באוכלוסייה. מגוון (diversity) בתכנים ובכוח העבודה הוא אחד מערכי הליבה של השידור הציבורי בכלל (כפי שמגדיר ארגון השידור האירופי ה-EBU) ושל השידור הציבורי הישראלי בפרט. ערך זה הוגדר בחוק רשות השידור המקורי במפורש כערך לו מחויב השידור הציבורי, ומקודם הלכה למעשה בחוק השידור הציבורי החדש, הן בייצוג והן בהעסקה. האפשרות להציג על המסכים, להעסיק ולשרת אנשים ונשים מקבוצות שונות, ובמקביל ליצור תוכן שמיועד לקבוצות מגוונות בציבור עבור צופים שהמפרסמים בערוצים המסחריים לא חפצים ביקרם, היא אחת המטרות והחוזקות של השידור הציבורי בישראל.

טענה שגויה 3: יש צורך בהגברת רגולציה (ופוליטיזציה) של השידור הציבורי

שר התקשורת קורא להקמת ועדה שתגדיר קריטריונים למיין עובדים וסינון תכנים בתאגיד השידור, שלטענתו לא מוסדר בצורה מספקת. ועדה כזו היא בבחינת מתן יד חופשית לפוליטיקאים למנות את מקורביהם ועושי דברם. לשון החוק מגדירה במפורש כי "לא ימונה לחבר המועצה ולא יכהן בה מי שיש לו זיקה אישית או עסקית לשר משרי הממשלה, מי שעוסק בפעילות פוליטית או בפעילות מפלגתית או מי שעסק בפעילות פוליטית או בפעילות מפלגתית בחמש השנים שקדמו למועד הצגת המועמדות; לעניין זה, לא יראו השתתפות בהפגנה או בכינוס בעל אופי פוליטי, או הבעת עמדה פומבית בעניינים פוליטיים, כשלעצמן, כפעילות פוליטית" (סעיף 10 לחוק).⁴ מטרת המחוקק הייתה יצירת חיץ בין השידור הציבורי לבין הפוליטיקאים ועושי דברם. לפיכך, הקמת ועדות שיגדירו קריטריונים לפיהם יפעל תאגיד השידור משמעה עיקור תפקיד מועצת התאגיד כפי שהוא מוגדר בחוק, מהלך שיעניק את הכוח לקביעת תכנים והעסקה בתאגיד השידור בידי הפוליטיקאים, בניגוד לכוונת המחוקק ולאינטרס הציבורי.

טענה שגויה 4: חלוקה מחודשת של אפיקי השידור הקיימים בישראל תיטיב עם שוק התקשורת

כחלק מתוכניתו מלאת הסתירות של משרד התקשורת, הכריז השר קרעי על פתיחת תדרי שידור הרדיו הארצי לתחרות עבור תחנות מסחריות-פרטיות נוספות. הפקעת תדרים זו משמעה סגירה של תחנות המשדרות בתדרים ארציים במסגרת השידור הציבורי. בהתבטאויות אחרות בנושא זה שר התקשורת טען, ללא ביסוס או הסבר נרחב, כי ניתן להפחית את כמות התדרים המשויכים לתחנת שידור ארצית

⁴ חוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014.

ובכך לפתוח תחנות נוספות מבלי לפגוע בקיימות. המסרים הסותרים הממשיכים לצאת ממשרד התקשורת בנושא זה משאירים הן את הדיון הטכני והן את הדיון התוכני מעורפל ולא ברור. לשון החוק העוסק בתחנות הרדיו המופעלות על ידי תאגיד השידור (תיקון מס' 8 תשע"ח-2018) מעגן את הפעלתן של תחנות רדיו בשפה זרה ורדיו מורשת עבור האוכלוסייה החרדית. האמירות היוצאות ממשרד התקשורת באשר לשינוי פריסת אפיקי השידור הציבוריים והפקעתם האפשרית עבור שידור מסחרי מעמיד את התחנות שאינן מעוגנות בלשון חוק זו בסכנת סגירה, פיטורי עובדים ומחיקת תוכן תרבותי-מקומי הפונה למגוון אוכלוסיות בחברה הישראלית לאורך כל ימות השבוע ושעות היום.

דיונים בשינוי מדיניות באשר לשידורי הרדיו בישראל עשויים להיות נקודת מפנה באימוץ טכנולוגיות תקשורת מתקדמות בשוק התקשורת הישראלי. דווקא בישראל, בה חלק ניכר מתדרי הרדיו תפוסים על ידי גורמים צבאיים וביטחוניים, חשוב אף יותר הפיתוח הטכנולוגי בהקשר זה. פעולת אימוץ רדיו דיגיטלי בישראל (בניגוד להמשך חלוקת התדרים המעטים הקיימים בכריסה ארצית) תהווה צעד חשוב ומשמעותי בפתיחת שוק התקשורת לשחקנים מסחריים נוספים, כפי שמעוניין שר התקשורת, לצד שימור פעילות הרדיו הציבורי הפונה לאוכלוסיות מגוונות בחברה הישראלית.

טענה שגויה 5: יש לצמצם ולהצמיד את מקורותיו התקציביים של השידור הציבורי להחלטות תקצוב הממשלה

שר התקשורת קורא לפגיעה אפשרית במימון ותקצוב שידורי הרדיו והטלוויזיה הציבוריים בישראל. במסגרת הצהרותיו המפוזרות, טען השר קרעי כי אחד מצעדי משרד התקשורת בטווח המידי יהיה איסור מכירת פרסומות וחסויות בשידורי הרדיו הציבורי, ובטווח הארוך הגבלת המימון הממשלתי של השידור הציבורי כולו.

באשר לתלות השידור הציבורי בפוליטיקה הישראלית, דברי הפתיחה לחוק תאגיד השידור הציבורי מדגישים כי אופן המימון של שידורי התאגיד הוא תנאי הכרחי לעצמאותו, וכן שעצמאות זו חיונית למילוי שליחותו הציבורית בשימור הדמוקרטיה. צעדיו המוצעים של השר קרעי עומדים באופן ישיר נגד הצורך המהותי לשמר את מקורותיו התקציביים הבלתי תלויים של השידור הציבורי בישראל, ולהפריד ביתר שאת בין תקציב המדינה, מימון תאגיד השידור וקביעת תכניו דרך ועדות תקציביות.

בהתייחס לחמש נקודות אלו, את הצעדים שמציע השר קרעי באופן רשמי ושאינו רשמי יש להבין על רקע מהלכים שונים להחלשת כוחם של גופי ביקורת עצמאיים כמו אמצעי התקשורת בישראל בשנים האחרונות. שימוש אחראי בכספי הציבור פירושו שמירה על שידור ציבורי חזק ועצמאי, ולא פוליטיזציה שלו על ידי הכפפתו לוועדות תוכן והעסקה בעלות אוריינטציה שלטונית. שידור ציבורי חזק משרת את האינטרס הציבורי ולא את האינטרסים של גורמים פוליטיים או מסחריים, ועליו להמשיך ולקדם חדשנות טכנולוגית, אמות מידה עיתונאיות גבוהות וייצוג מגוון והולם בתוכן ובהעסקה.

מבוא

שידור ציבורי הוא פרקטיקה תקשורתית הכורכת בתוכה גם תפיסת עולם חברתית. תפיסה זו רואה בשידורי התקשורת משאב ציבורי, אשר חלוקתו אמונה, בין היתר, גם על שימור גישה חופשית עבור הציבור לתוכן, מידע ובידור איכותי ואמין. קיימים מודלים מגוונים לשידורים אלו, אך בכללותם ניתן לומר כי השידור הציבורי (בניגוד לשידור המסחרי ובניגוד לשידור הממלכתי) ממומן על ידי הציבור ומופק עבור הציבור. בעוד שבעבר מספרם המוגבל של תדרי ואפיקי השידור החופשיים במדיה הצריך קבלת זיכיון שידור מטעם המדינה, כיום פיתוחים דיגיטליים מאפשרים שידור וצרכנות מדיה במספר גדול יותר של פלטפורמות.⁵

נתון זה מעמיד בסימן שאלה את נחיצותו של השידור הציבורי כיום. ביקורת נרחבת נשענת על רכיבי החדשנות הטכנולוגית כדרך להטיל ספק בחשיבותו של מפעל השידור הציבורי מסביב לעולם, שכן מידע ותוכן אינם נדירים ו/או מוגבלים כפי שהיו בעבר, ונמסרים היום על ידי גופים פרטיים בצורה לכאורה מקיפה ונגישה באופן יחסי.⁶ עם זאת, טיעון מסוג זה מתעלם מהביקורות באשר לאופיין של פלטפורמות מדיה דיגיטליות ומקוונות המשדרות בשוק תקשורת היברידי. השטחת שאלת הצורך בשידור ציבורי להיבטים טכנולוגיים בלבד מתעלמת מהעובדה כי עם פתיחת פלטפורמות שידור והפצת מידע בסביבות מקוונות, התערערה אמינותו של המידע המופץ, איכותו מוטלת בספק וטיבו הופך מוקצן, מרודד ופוגעני מבעבר.⁷

מתוך כך, עולה ומתחדדת גם כיום מטרתו העיקרית של השידור הציבורי: להוות מוסד ציבורי משמעותי, נטול פניות, האמון על שימור לכידות ואינטגרציה חברתית ובלימת הידרדרות ערכית, ולהציע חלופה נגישה, איכותית וביקורתית לשידור המסחרי והממלכתי, תוך פנייה לצרכיהן של קבוצות מגוונות באוכלוסייה.⁸ כיום גם ברוב מדינות אירופה פועלים גופי שידור ציבורי משמעותיים ומרכזיים, והמוכר מכולם הוא ה-BBC הבריטי. על אף העובדה שתאגיד השידור "כאן" פועל שנים ספורות בלבד, הוא נחשב כגוף תקשורת ציבורי איכותי ועדכני עם ביסוס דיגיטלי מרשים.

שורשיו של תאגיד השידור "כאן" נעוצים ברשות השידור. בספרם "המתווכים", הציעו דן כספי ויחיאל לימור⁹ כי מאז הקמתה, אימצה רשות השידור את תוסי השידור הציבורי האירופי ואת ה-BBC כמודל, ובתוכו ערך המגוון, שנוסח כמטרה לייצג את כל חלקי החברה הישראלית. עם כניסת ערוצי הטלוויזיה

O'Neill, B. O, [A future for public service television: Content and platforms in a digital world. A report on the future of public service television in the UK in the 21st Century](#) Appendix three: *Public service broadcasting, public value, and public goods*. In D. Puttnam pp. 171-174 (2016)

Mazzoli, E. M Online content governance: Towards a framework for analysis for prominence and discoverability, *Journal of Digital Media & Policy*, 11(3), 301-319 (2020)

Lotan, G., [Israel, Gaza, war & data: Social networks and the Art of personalizing propaganda](#) Huffington
Stroud, ;Pariser, E, The filter bubble: What the Internet is hiding from you. Penguin UK (2011).;Post (7.8.2014)
N. J.. [Polarization and partisan selective exposure](#). *Journal of communication*, 60(3), 556-576.(2010)
;Zelenkauskaitė, A. & Niezgodą, B. ['Stop Kremlin trolls:' Ideological trolling as calling out, rebuttal, and reactions on online news portal commenting](#). *First Monday*, 22(5)(2017)

Gardner, S., [Public broadcasting: Its past and its future](#), Knight Foundation (2017) ⁸
⁹ דן כספי ויחיאל לימור, המתווכים : אמצעי התקשורת בישראל 1948-1990, הוצאת עם עובד (1992).

המסחריים לישראל (בתחילת שנות ה-90), לצד שחיתות, ניהול חלש ולחצים פוליטיים עזים שהפחיתו את הלגיטימציה בקרב הציבור הישראלי,¹⁰ איבדה רשות השידור בהדרגה את מרבית הצופים בערוצייה.¹¹ בשנת 2014 העבירה ממשלת ישראל חוק שידור ציבורי חדש, שהכריז על סגירת רשות השידור והקמת תאגיד תקשורת ציבורי חדש. ועדת לנדס, שהמליצה על שינויים אלו, הגדירה איכות ומתן נראות למגוון רחב של דעות ותרבויות מקומיות כיעדי העיקריים של תאגיד השידור הציבורי הישראלי החדש.¹²

תאגיד התקשורת הציבורי הישראלי החדש "כאן" הוקם בפועל בשנת 2015, על רקע לחצים פוליטיים ומאבק עז על לגיטימציה.¹³ תאגיד השידור מפיץ את תכניו (הפקות המקור והפקות חוץ) הן בתוכניות קבועות בלוח המשדרים, והן בדיגיטל כהסכמים, סדרות רשת ותוכן אינטרנטי ייעודי קצר. התאגיד נחשב לאחד מגופי התקשורת הציבורית העולמיים בעלי השימוש הנרחב ביותר בדיגיטל ובערוצי מדיה מהדור הקודם (שלושה ערוצי טלוויזיה ושמונה תחנות רדיו), זאת לצד נוכחות נרחבת באינטרנט עם אתר רשמי, פלטפורמות רשתות חברתיות (כגון פייסבוק, טוויטר, יוטיוב, ספוטיפיי ואינסטגרם), ואפליקציות לרכב ולנייד.¹⁴ הקמתן ועיצובן של פלטפורמות אלו הפכו לדיון ציבורי, כאשר כוחות פוליטיים סותרים ביקשו לעצב את הגוף הסטטוטורי החדש שיוטבע בדמותם. מחלוקת מרכזית בדיונים אלה נגעה לגיוון באנשי ההפקה ובתוכן, ובאוריינטציות חברתיות, פוליטיות ותרבותיות.¹⁵ דיונים מתמשכים אלה חוזרים ועולים כיום, עם הצהרותיו של שר התקשורת הנוכחי, ודורשים הבנה מעמיקה על ההקשרים השונים העולים מדבריו.

טענות שר התקשורת באשר לפעילות השידור הציבורי בישראל

טענה שגויה 1: סגירת התאגיד תייצר תחרות מסחרית בשוק התקשורת ותביא איתה מגוון וריבוי קולות

אחת הטענות המרכזיות, אם כי מוטעות, של משרד התקשורת היא כי סגירת תאגיד השידור, או החלשתו על ידי העברת חלק מתקציבו לגופי הפקה אחרים, תגביר את התחרות בין כלי התקשורת המסחריים ותוביל לפתיחה וגיוון של שוק התקשורת מתוך תחרות ושוויוניות בין כלי התקשורת. לדידם של נציגי המשרד, נוכחות התאגיד בשוק התקשורת מונעת תחרות הוגנת ופולורליזם בשל היותו שחקן "חזק" שלא נדרש לעמוד בכללי המשחק של השוק החופשי ולא כפוף לשיקולי רייטינג באופן זהה לערוצים מסחריים בישראל.¹⁶

¹⁰ דן כספי, *סליחה תקלה - דעיכתה של רשות השידור, הוצאת צבעונים* (2006).
¹¹ Caspi, D., *On media and politics: Between enlightened authority and social responsibility*, *Israel Affairs*, 11(1), 23-38 (2005).
¹² *דין וחשבון הוועדה לבחינת המתווה לשידור הציבורי העתידי בישראל*, ועדת לנדס (2014).
¹³ Klein-Shagrir, O. *Digital first! Reinventing Israeli PSB and manufacturing legitimacy online*, *VIEW Journal of European Television History and Culture*, 8(16), 74-87 (2019).
¹⁴ Dorot, R., *Media influence matrix: Israel*. *CEU Center for Media, Data and Society* (2020).
¹⁵ Klein-Shagrir, O. *Digital first! Reinventing Israeli PSB and manufacturing legitimacy online*, *VIEW Journal of European Television History and Culture*, 8(16), 74-87 (2019).
¹⁶ עמית סגל, *שר התקשורת קרע: "נקצץ מאות מיליונים מתקציב התאגיד"*, N12 (15.01.2023).

בפועל, נמצא במחקרים כי ערוצי תקשורת ציבוריים בדמוקרטיה נוטים להיות חופשיים יותר מהטיות כלכליות ופוליטיות לעומת כלי התקשורת בבעלות פרטית ומייצרים שוק דעות מגוון יותר. מדדים המצביעים על שוק תקשורת מגוון ופולרליסטי שיש בו מימון ונוכחות משמעותית של שידור ציבורי, נמצאו שוב ושוב כקשורים למדדים של חוזקה ויציבותה של הדמוקרטיה בה פועל אותו שוק. כך, עצם קיומם של ערוצי שידור ציבורי מהווה התמודדות הכרחית עם הכשלים המובנים בתקשורת המסחרית מוכוונת הרווח והרייטינג, והם מבטיחים נגישות, עצמאות והימנעות מאפליה. מחקרים מראים כי פגיעה בשידור הציבורי משמעה צמצום הפולרליזם בשוק התקשורת, פגיעה ביכולת האזרחית להשתתפות ולדיאלוג ופגיעה בחוסנו של המשטר.

ארגון התקשורת האירופי (EBU) הציג בשנת 2021 מחקר אמפירי¹⁷ המראה כי קיים קשר הדוק בין גובה מימון השידור הציבורי לבין איכות הדמוקרטיה במדינה. המחקר הסתמך על ארבעה מדדי דמוקרטיה וצריכת תקשורת מקיפים, ובחן 180 מדינות מסביב לעולם. המחקר מצא כי צמצום המימון לכלי תקשורת ציבוריים לא מייצר שוק תקשורת רחב ופולרליסטי יותר, אלא להיפך. צמצום המימון והחופש של כלי תקשורת ציבוריים משמעו פגיעה בפולרליזם בשוק הדעות הנשמעות בחברה. כאמור, בניגוד לשידור הציבורי, כלי תקשורת מסחריים מחויבים לתעדף את האינטרסים הכלכליים של הבעלים והמפרסמים, ולא את האינטרס הציבורי. בהתאם לכך, עליה בכמות השחקנים הפרטיים-מסחריים בשוק התקשורת לא מובילה לפולרליזם גבוה יותר. במקרה זה הכמות אינה מייצגת גיוון ופתיחות בשוק התקשורת. מחקרה של גארדנר¹⁸ מוסיף לאמירה זו ומראה כי בשידורי חדשות ציבוריים קיים תוכן מגוון יותר, מאוזן יותר ושערווייתי פחות, המצייד את ציבור צופיו במידע מהימן יותר. צופי חדשות הערוצים הציבוריים נוטים לצאת להצביע יותר מצופי השידורים המסחריים, ומחזיקים בידע מבוסס יותר על ענייני מדיניות פנים וחוץ.

נתון זה אף עומד כאישוש אמפירי לטענות הבסיסית באימויו של השר קרעי לצמצום התקציב עד לכדי סגירת חטיבת החדשות של תאגיד השידור כצעד ליצירת ריבוי קולות בשוק החדשות המקומי.¹⁹ בהקשר זה מחקרים מראים כי בשוק תקשורת בו פועלים ארגוני שידור ציבורי יציבים, ריבוי הקולות הופך לסטנדרט משמעותי אשר מחלחל מהעבודה העיתונאית-חדשותית בערוצי המדיה הציבוריים אל העבודה העיתונאית בערוצי המדיה המסחריים. עבודה עיתונאית אתית, ביקורתית ומשמעותית בערוצי המדיה הציבוריים מיטיבה עם סטנדרט מקצועי גבוה.²⁰

¹⁷ EBU, *Democracy and Public Service Media*, Media Intelligence Service report (2021)

¹⁸ Gardner, S., *Public broadcasting: Its past and its future*, Knight Foundation (2017)

¹⁹ שוקי טאוסינג, "אנחנו לא עובדים אצל בעלי הכוח או ההון", העין השביעית (31.01.2023); רן בוקר, קרעי: 'אקצ' מיליונים מהתאגיד; מנכ"ל כאן בתגובה: 'פירוש הדבר – סגירה', Ynet (14.01.2023); איתן גליקמן, השר קרעי קרא לסגור את התאגיד, וספג קריאות מהקהל: 'אין דמוקרטיה בלי שידור ציבורי', Ynet (09.01.2023).

²⁰ Thomass, B., Fidalgo, J., Grönvall, J., Karadimitriou, A., & Nord, L., Public service media: Exploring the influence of strong public service media on democracy (2022); J. Trappel, T. Tomaz, Success and failure in news media performance: Comparative analysis in the media for democracy monitor, *University of Gothenburg*. p. 211–230 (2021)

זאת ועוד, לצד מחקרים עולמיים בנושא, מסתמן כי גם במקרה הישראלי היו אלה דווקא נציגי הליכוד שהדגישו את נחיצותו של תאגיד השידור כגורם מאזן ומגוון בשוק התקשורת הישראלי. במסגרת דיוני הכנסת באשר לפתיחת תאגיד השידור, בישיבה שהתקיימה בנושא ביום 19.3.2014, טען גלעד ארדן, שר התקשורת דאז, בישיבת ועדת הכלכלה בנושא מסקנות ועדת לנדס: "במדינה עם כלכלה קטנה וריכוזית כמו שלנו, כאשר כלי התקשורת הפרטיים נשלטים על ידי... בעלי אינטרסים כלכליים-מסחריים; ואנחנו חברה רב-תרבותית, ויש כשלי שוק לשידור הפרטי-מסחרי, שבדרך כלל לא מחפש לשקף דווקא את המיעוטים או הציבורים החלשים; אז במדינה כזאת יש חשיבות אפילו הרבה יותר גדולה לכך שיהיה שידור ציבורי חזק, רלוונטי, משפיע, שבאמת משקף את כל חלקי החברה הישראלית".²¹

לכך הוסיף השר ארדן בישיבה שהתקיימה ביום 26.5.2014: "מדינת ישראל זקוקה לשידור ציבורי, אני מאמין בחשיבותו ובנחיצותו של השידור הציבורי... שידור שנותן ביטוי לרובדים השונים בחברה הישראלית ומשקף אותם, את כולם; שידור שנותן מענה לכשלי השוק של הערוצים המסחריים, שמונחים אך ורק משיקולי רייטינג".²²

במצב כזה, סגירת התאגיד בכלל, או הגבלת פעולתו באופן חלקי, מהוות בפועל הגברת שליטה בשידור הציבורי ולא יצירת תחרות מסחרית גדולה יותר ו/או פלורליזם ממשי בשוק התקשורת.

טענה שגויה 2: בתאגיד השידור הישראלי אין ייצוג של קולות מגוונים ולכן יש להקים ועדה שתגדיר ותפקח על המגוון בתוכן ובעובדים

טענה שגויה נוספת של שר התקשורת היא כי אין בתאגיד השידור ייצוג של קולות מגוונים בתכנים ואין גיוון בכוח העבודה. על בסיס טענה שגויה זו הצהיר השר קרעי כי יפעל להקמת ועדה שתקבע קריטריונים למגוון,²³ ותהווה הלכה למעשה ועדת קבלה לעובדים על פי דעותיהם ועמדותיהם.

הטענות כי תאגיד השידור מוטה פוליטית נשמעו כבר בתהליך הקמתו, אפילו לפני שהתחיל לשדר. הפוליטיקאים מימין טענו שאין בו מגוון קולות ושהעובדים מייצגים בעמדותיהם רק את הצד השמאלי-קיצוני של המפה הפוליטית, וכחלק מקמפיין פוליטי מאורגן נטען כי עובדי התאגיד מזדהים עם ארגון "שוברים שתיקה". בתגובה העלה תאגיד השידור סרטוני וידאו הומוריסטיים שהראו את מגוון הזהויות של עובדיו ועובדותיו: חילוניים ודתיים, אשכנזים ומזרחים, תושבי הפריפריה והמרכז.²⁴

כאמור, מגוון (diversity) בתכנים ובכוח העבודה הוא אחד מערכי הליבה של השידור הציבורי בכלל, ושל השידור הציבורי הישראלי בפרט מאז הקמתו. ערך זה הוגדר במפורש כמחויבות של גוף השידור הציבורי בחוק רשות השידור המקורי וגם בחוק השידור הציבורי החדש: "התוכן שיספק תאגיד השידור

²¹ דיון ועדת הכלכלה, [מסקנות ועדת לנדס - דיווח השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור](#), (19.03.2014).

²² הכנסת ה-19, [ישיבת מליאה 138](#), (26.05.2014).

²³ דנה ויס, ["אנחנו ממקדים את האנרגיה שלנו בנושא הרפורמה"](#), N12, (26.03.2023).

²⁴ Klein-Shagrir, O. [Digital first! Reinventing Israeli PSB and manufacturing legitimacy online](#), *VIEW Journal of European Television History and Culture*, 8(16), 74-87 (2019)

הציבורי יהיה עצמאי, יופנה לכלל אזרחי מדינת ישראל ותושביה, ישקף ויתעד את היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית, את ערכיה ואת מורשת ישראל, וייתן ביטוי הוגן, שוויוני ומאוזן למגוון ההשקפות והדעות הרווחות בציבור בישראל".²⁵

שידור ציבורי נחשב לאחד מגורמי המפתח בדמוקרטיה מפני שהוא מספק לאזרחים ואזרחיות גישה חופשית ונרחבת למידע לא מוטה, אמין ומגוון. בדמוקרטיה בהן קיים שידור ציבורי חזק, לאזרחים ולאזרחיות מקבוצות שונות יש יותר מקום בשיח הציבורי. מחקרם של איינגר ועמיתים משנת 2010, מחקרו של סטרומבק משנת²⁶ ומחקרים נוספים, מראים כי כלי תקשורת ציבוריים חופשיים וממומנים היטב, מאפשרים נגישות גבוהה יותר ומגוונת יותר לתכנים חדשותיים (Hard-Core News). אזרחים הזוכים לנגישות זו הם אזרחים מיוזעים יותר וכאלה שלוקחים חלק פעיל יותר במרחב הציבורי-הפוליטי. יותר מכך, המחקר מראה כי במדינות בהן השידור הציבורי יציב וחופשי אזרחים נוטים להיחשף למגוון קולות גדול יותר, וכן לסמוך יותר על זה גם במצב של אי הסכמה פוליטית. מחקרים אמפיריים בתחום, כמו מחקרם של קסטרו-הררו, סקובסגרד וניר משנת 2018 ומחקרם של תומאס ועמיתיה משנת 2022,²⁷ הראו כי שידור ציבורי מאפשר ריבוי קולות פוליטיים במדינות דמוקרטיות ללא תלות באופי המפלגה המובילה, כאשר נתון זה עומד בקשר חזק עם חשיפתם של אזרחים לקולות מהצד הפוליטי ההופכי להם. מערכת יחסים זו לא תלויה במידת העניין הפוליטי של האזרח או האזרחית, ומצביעה על כך שבמדינות עם מערכת תקשורת ציבורית יציבה וחזקה, הן אזרחים בעלי עניין ניכר בפוליטיקה והן אזרחים בעלי עניין נמוך בפוליטיקה אכן נחשפים למגוון קולות גדול יותר ונוטים לסמוך על זה במידה ניכרת יותר.

בדבריו המקוטעים, אשר נמסרו במסגרת ראיונות שונים,²⁸ שר התקשורת הציע שני פתרונות שנועדו להגביר, לשיטתו, את הגיוון בתקשורת הישראלית בכלל ובתאגיד השידור בפרט. הפתרון האחד מציע לפתוח את שוק השידור לכמה שיותר גופי שידור ולכמה שיותר ערוצים, והפתרון השני מציע למנות וועדה מטעמו של השר שתפקח על יישום המגוון בתאגיד השידור הציבורי. שני הפתרונות המוצעים שגויים.

ראשית, פתיחת שוק התקשורת לכמה שיותר ערוצים מסחריים עשויה אולי להגביר את התחרות בין הערוצים השונים על עוגת הפרסום המתדלדלת, אולם ניסיון העבר מוכיח שתחרות בין גופי תקשורת

²⁵ [חוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014](#).

²⁶ Iyengar, S., Curran, J., Lund, A. B., Salovaara-Moring, I., Hahn, K. S., & Coen, S. Cross-national versus individual-level differences in political information: A media systems perspective. *Strömbäck, J. Does public service TV ;Journal of Elections, Public Opinion and Parties, 20(3), 291-309 (2010) and the intensity of the political information environment matter? Journalism Studies, 18(11), 1415-1432 (2017) Castro-Herrero, L., Nir, L., & Skovsgaard, M. Bridging gaps in cross-cutting media exposure: The role of public service broadcasting. Political Communication, 35(4), 542-565 (2018) Thomass, B., Fidalgo, J., Grönvall, J., Karadimitriou, A., & Nord, L., Public service media: Exploring the influence of strong public service media on democracy (2022); J. Trappel, T. Tomaz, Success and failure in news media performance: Comparative analysis in the media for democracy monitor, University of Gothenburg. p. 211-230 (2021)*

²⁸ דנה ויס, "אנחנו ממקדים את האנרגיה שלנו בנושא הרפורמה", N12 (26.03.2023); עמית סגל, [שר התקשורת קרע:](#) "נקצץ מאות מיליונים מתקציב התאגיד", N12 (15.01.2023).

מסחריים מביאה לפנייה למכנה המשותף הרחב ביותר, ולכן הנמוך ביותר, כדי למשוך קהל רב עבור המפרסמים וכן לפנייה לקבוצות באוכלוסייה המועדפות על המפרסמים. שידורים כאלה מתעלמים ממיעוטים ומקבוצות פריפריאליות הנחשבות לבעלות כוח כלכלי פחות. עידוד ערוצי תקשורת מסחריים נוספים על חשבון ערוצים ציבוריים משמעו שהגיוון בשוק תקשורת רק יפחת ולא יעלה.

שנית, הפתרון לפיו וועדה במינוי של שר התקשורת תגדיר את הקריטריונים למגוון אך הוא שגוי, שכן הענקת הסמכות למיון עובדים וסינון תכנים בתאגיד השידור לוועדה כזו היא בבחינת מתן יד חופשית לפוליטיקאים למנות את מקורביהם ועושי דברם. שר התקשורת טוען שמטרתו היא יצירת מגוון ומתן במה לקולות מגוונים בחברה הישראלית, אך קשה להתייחס ברצינות לטענה כי דווקא הפוליטיקאים הם שיעודדו מגוון קולות בתקשורת בהתחשב בהתבטאויות קודמות המגיעות מחברי הקואליציה, לפיהן יש "לשלוט בתאגיד" או לסגור את כל הערוצים המסחריים בטלוויזיה.

מחקר אמפירי שערכו כותבות מסמך זה, בו ניתחו את כלל הפרוטוקולים של הדיונים הפרלמנטריים בוועדות ובמליאת הכנסת אשר עסקו בסגירת רשות השידור ופתיחת תאגיד השידור ופועלו במשך עשור, מראה כי האופן בו מגדירים הפוליטיקאים את המושגים של מגוון וריבוי הוא צר ומוטה פוליטית. לדידם, "מתן ביטוי לקולות שונים" פירושו הכנסה לכוח האדם בתאגיד השידור של אנשים מהקבוצה הפוליטית שלהם עצמם ו/או ייצוג דעותיהם בתכנים. עמדות אלה חוזרות ומושמעות גם בתקשורת מפיהם של פוליטיקאים בימין המבקרים את תאגיד השידור שאינו מייצג את 64 המנדטים של הקואליציה. בהקשר זה כדאי לזכור כי ההגדרה של גיוון וריבוי קולות במדיה היא רחבה ומורכבת הרבה יותר ומתייחסת למוצא אתני, מרכז ופריפריה, מגדר, אמונה דתית, נטייה מינית, שפה, תרבות ועוד (ולא רק למנדטים בכנסת או שיוך מפלגתי).²⁹

מקובל בעולם כי הייחודיות של גופי שידור ציבורי על פני גופי תקשורת מסחריים היא בגיוון שהם מציעים בתכנים שהם מפיקים. תחרות בין גופי תקשורת מסחריים לא תשיג גיוון כזה. האפשרות להציג על המסכים, להעסיק ולשרת אנשים ונשים מקבוצות שונות, ובמקביל ליצור תוכן שמיועד לקבוצות מגוונות בציבור, היא אחת המטרות והחוזקות של השידור הציבורי בישראל. כמו כן, הקמת וועדה בשליטת משרד התקשורת שתפקח על יישום הגיוון בתאגיד השידור משמעותה פוליטיזציה אגרסיבית של תאגיד השידור, שאמור להיות עצמאי מהתערבות פוליטית (על הסכנות והנזקים של פוליטיזציה של השידור הציבורי ראו בסעיף הבא).

EBU Media Intelligence Service, [Gender equality and public service media](#), *The European Broadcasting Union*, 2021a, (25.02.2022)
EBU Media Intelligence Service, Diversity and public service media. *The European Broadcasting Union* 2021b

טענה שגויה 3: יש צורך בהגברת רגולציה (ופוליטיזציה) של השידור הציבורי

שר התקשורת הזכיר בכמה הזדמנויות בעבר, ובתזכיר חוק התקשורת לאחרונה, את הצורך בפיקוח חיצוני נוסף על תאגיד השידור ועל התקציב שלו מכיוון ש"מדובר בכסף ציבורי".³⁰ כמו כן, הוא טוען כי יש צורך בקביעת קריטריונים למגוון בתכנים ובעובדים על ידי "צוות מקצועי" חיצוני לתאגיד השידור. עצם הפיקוח החיצוני על תאגיד השידור, פיקוח שנתון בידיהם של הפוליטיקאים, מהווה פגיעה אנושה בעצמאות ולמעשה פוליטיזציה של התקציב, כוח העבודה והתכנים שלו.

יש לזכור שתאגיד השידור הוקם על חרבותיה של רשות השידור הוותיקה שכורסמה מבפנים על ידי פוליטיזציה עד שקרסה ונסגרה. פרופ' דן כספי ז"ל, חוקר תקשורת ששירת כחבר בוועדה המנהלת של רשות השידור הישנה כתב כך בהקדמה לספרו "סליחה תקלה - דעיכתה של רשות השידור": "הגורם העיקרי לדעיכתה הוא הפוליטיזציה. השידורים אמורים להתנהל בפיקוח ציבורי, אך לדרג הפוליטי יש מעמד של מפקח-על והוא מפעיל את המערכת הנורמטיבית הדואלית של התערבות במסווה של פיקוח ציבורי".³¹ ההצעות החדשות-ישנות של משרד התקשורת להקמת וועדות חיצוניות לפיקוח על התאגיד נדמות כשידור חוזר להתערבות הפוליטית במסווה של פיקוח ציבורי שהביאה לפוליטיזציה של רשות השידור, ובסופו של דבר לסגירתה.

תאגיד השידור הישראלי עוצב והוקם כך שיהיה עצמאי ככל הניתן מהתערבות ופיקוח פוליטיים. במהלך הדיונים בוועדות הכנסת על הקמת תאגיד השידור הישראלי, חברי הכנסת מהליכוד הם שהכירו בחשיבות של עצמאות השידור הציבורי. כך, בישיבה שהתקיימה בנושא ביום 19.3.2014, חבר הכנסת ראובן ריבלין עמד על ההבדל המהותי בין שידור ממלכתי לבין שידור ציבורי: "אני רוצה לומר בצורה מפורשת וחד משמעית כאיש של תנועה ליברלית של חירות מיסודו של הארגון הצבאי הלאומי, שנשמת אפה של דמוקרטיה היא השידור הציבורי. השידור הציבורי, לא השידור הדוקטרינרי. השידור הציבורי, לא השידור הממלכתי, משום שהממלכה באה לידי ביטוי ביכולת של ממשלה ושל קואליציה לעשות מה שהם רוצים... כבוד השר, אתה כמוני יודע ששידור ממלכתי בא מהממלכה. הממלכה באה לידי ביטוי ברוב שיש בכנסת. הרוב שיש בכנסת הוא קואליציוני. ברוך השם, במדינת ישראל השלטון מתחלף מפעם לפעם... אסור לנו לשגות באשליות. שידור ציבורי הוא לא שידור ממלכתי. הממלכה משתנית מפעם לפעם. אסור לנו בשום אופן לעשות זאת".³²

חברי כנסת נוספים, וכך גם אנשי המקצוע שהיו מעורבים בניסוח חוק השידור הציבורי החדש, היו משוכנעים בצורך להבטיח את עצמאותו של תאגיד השידור מהשפעה פוליטית, ולכן החוק מגדיר את הקמתה של מועצת התאגיד שתפקידה "לקבוע את מדיניות תאגיד השידור הישראלי ובכלל זה את מדיניות השידורים הכוללת, לשם מלוי תפקידי תאגיד השידור הישראלי כאמור בסעיף 7 ובהתאם לתקציבו המאושר".³³ אמנם חברי המועצה נבחרים על ידי שר התקשורת, אך החוק מגדיר במפורש כי

³⁰ תזכיר חוק התקשורת (שידורים), התשפ"ג-2023, אתר החקיקה הממשלתי (24.7.23).

³¹ דן כספי, סליחה תקלה - דעיכתה של רשות השידור, הוצאת צבעונים (2006).

³² דיון ועדת הכספים, מסקנות ועדת לנדס - דיווח השר הממונה על ביצוע חוק רשות השידור, (19.03.2014).

³³ חוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014.

"לא ימונה לחבר המועצה ולא יכהן בה מי שיש לו זיקה אישית או עסקית לשר משרי הממשלה, מי שעוסק בפעילות פוליטית או בפעילות מפלגתית או מי שעסק בפעילות פוליטית או בכינוס בעל חמש השנים שקדמו למועד הצגת המועמדות; לעניין זה, לא יראו השתתפות בהפגנה או בכינוס בעל אופי פוליטי, או הבעת עמדה פומבית בעניינים פוליטיים, כשלעצמן, כפעילות פוליטית" (סעיף 10 לחוק).³⁴ מטרת המחוקק הייתה, ללא כל ספק, שמירה על עצמאות תאגיד השידור ויצירת חיץ בינו לבין הפוליטיקאים ועושי דברם. לכן, כפי שמוצע עכשיו, הקמת ועדות שיגדירו קריטריונים לפיהם יפעל תאגיד השידור תעקר מתוכן את תפקיד המועצה כפי שהוא מוגדר בחוק ותפקיד את הכוח בידי הפוליטיקאים, בניגוד לכוונת המחוקק ולאינטרס הציבורי.

שימוש אחראי בכספי הציבור, פירושו שמירה על שידור ציבורי חזק ועצמאי ולא פוליטיזציה שלו על ידי הכפפתו לוועדות עם אוריינטציה שלטונית. שידור ציבורי חזק משרת את האינטרס הציבורי ולא את האינטרסים של גורמים פוליטיים או מסחריים.

טענה שגויה 4: חלוקה מחודשת של אפיקי השידור הקיימים בישראל תיטיב עם שוק התקשורת כחלק מתוכניתו מלאת הסתירות של משרד התקשורת, הכריז השר קרעי על פתיחת תדרי שידור הרדיו הארצי לתחרות עבור תחנות מסחריות-פרטיות נוספות.³⁵ מבלי להיכנס לדיון טכני מפורט, בשל שידור בתדרי FM ו-AM המיושנים והצפופים במיוחד בפריסתם, טווח השידורים הארציים מאפשר שידור מצומצם מאוד. בהזדמנויות שונות שר התקשורת הצהיר כי פתיחת תדרי הרדיו הקיימים לשחקנים מסחריים חדשים בשוק הארצי משמעה הפקעת שלושה תדרים קיימים מתאגיד השידור. למעשה, בנושא זה שר התקשורת טען, ללא ביסוס או הסבר נרחב, כי ניתן להפחית את כמות התדרים המשויכים לתחנת שידור ארצית ובכך לפתוח תחנות נוספות מבלי לפגוע בקיימות. המסרים הסותרים הממשיכים לצאת ממשרד התקשורת בנושא זה משאירים הן את הדיון הטכני והן את הדיון התוכני מעורפל ולא ברור. תזכיר החוק שהתפרסם משאיר את הסוגייה פתוחה ומציע לדון בשאלה זו בהמשך הדרך, ללא מתן הסבר או קווים מנחים לפעולה שעתידיה לפגוע בתדרי הרדיו של השידור הציבורי בישראל.³⁶

לשון החוק העוסק בתחנות הרדיו המופעלות על ידי התאגיד (תיקון מס' 8 תשע"ח-2018)³⁷ מעגן את הפעלתן של תחנות רדיו בשפה זרה ורדיו מורשת עבור האוכלוסייה החרדית. האמירות הסותרות היוצאות ממשרד התקשורת באשר לשינוי בפריסת אפיקי השידור הציבוריים והפקעתם האפשרית עבור שידור מסחרי מעמיד את התחנות שאינן מעוגנות בלשון חוק זו בסכנת סגירה, פיטורי עובדים ומחיקת תוכן תרבותי-מקומי הפונה למגוון אוכלוסיות בחברה הישראלית לאורך כל ימות השבוע ושעות היום. הכרזות כאלה מדגימות רוח ניהולית מאיימת המהווה מחסום לפריחה של שידור ציבורי נטול פניות המשרת את הציבור, ולא את הלך הרוח של משרד התקשורת.

³⁴ [חוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014.](#)

³⁵ שוקי טאוסנינג, [נחשף עוד טפח מתוכנית קרעי](#), העין השביעית (13.02.2023).

³⁶ האגודה הישראלית לתקשורת, [הסתייגויות להצעת חוק התקשורת \(שידורים\)](#), התשפ"ג-2023 (14.08.2023).

³⁷ [חוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014.](#)

עם זאת, דיונים בשינוי מדיניות באשר לשידורי הרדיו בישראל עשויים להיות נקודת מפנה באימוץ טכנולוגיות תקשורת מתקדמות בשוק התקשורת הישראלי. בדוח שכתב עבור ארגון קהלת ד"ר יצחק קליין הוא מציע כי "עם התפשטות האינטרנט וטכנולוגיות שידור נוספות, אפשר לקיים ערוצי שידור ללא הגבלה ולפי מודלים כלכליים מגוונים. שוק השידור האודיו-ויזואלי העסקי הפך לשוק משוכלל, עם ספקים רבים וללא הגבלה טכנולוגית משמעותית לריבויים".³⁸

בהתאם לכך עולה השאלה - מדוע נדרשת חלוקה מחודשת של אפיקי שידורי הרדיו הארצי הישראלי? כאמור, עם התפשטות האינטרנט וטכנולוגיות שידור נוספות, בפני ישראל עומדת האפשרות לאימוץ שידורי רדיו דיגיטליים.

טענה שגויה 5: יש לצמצם ולהצמיד את מקורותיו התקציביים של השידור הציבורי להחלטות תקצוב הממשלה

רפורמת אפיקי הרדיו אותה מציע השר קרעי מצטרפת לפגיעה אפשרית במימון ותקצוב שידורי הרדיו והטלוויזיה הציבוריים בישראל. במסגרת הצהרותיו, טען השר קרעי כי אחד מצעדי משרד התקשורת בטווח המידי יהיה איסור מכירת פרסומות וחסויות בשידור הציבורי.³⁹ הצהרות אלו אינן מועלות בוואקום, ומצטרפות לצעדים קודמים מצידו של השר קרעי, אשר אך לפני שנה הגיש הצעת חוק להפרטת תאגיד השידור הציבורי ומכירתו לגוף מסחרי פרטי. על פי ההצעה, אם לא ימצא קונה פרטי, תאגיד השידור יפסיק את שידוריו וייסגר בתוך שנתיים. בכך מייצר שר התקשורת אווירת איום בלתי פוסקת על פועלו של תאגיד השידור, עובדיו וצרכניו.

כיום, נתח הכנסותיו של תאגיד השידור מחסויות ופרסומות בערוצי השונים נאמד בעשרות מיליוני שקלים. פגיעה בהכנסותיו של תאגיד השידור מחסויות ופרסומות משמעה יצירת תלות מימון גבוהה יותר מסך תקציב התאגיד בסכומים המועברים על ידי המדינה. בכך, מסכן משרד התקשורת את עצמאותו של השידור הציבורי, תוך התעלמות בוטה מלשון החוק. עיגון עצמאותו של תאגיד השידור בלשון החוק אינה מקרית, ומטרתו (כפי שהוצגה לעיל) היא שמירה על עצמאות היצירה וההפקה, וניתוק שיקולי התוכן משיקולי מימון צרים, מפלגתיים ושלטוניים.

שר התקשורת אף הצהיר כי בכוונתו להפעיל קרן לתמיכה בהפקות ישראליות.⁴⁰ הקרן תנוהל ותתקצב על ידי אחד ממשרדי הממשלה ותקבע קריטריונים למימון תוכן בעל זיקה פוליטית-מפלגתית למאיישי התפקיד. רדיפה תוכנית ותקציבית מסוג זה משמעה הכפפה נוספת של שידורי התאגיד לפוליטיזציה מפלגתית.

³⁸ יצחק קליין, [הצעת מדיניות: מודל חדש לסבסוד הפקות מקור ישראליות לשידור באפיקי שידור אודיו-ויזואליים](#), פורום קהלת (2023).

³⁹ עומר כביר ושלמה טייטלבוים, [התוכנית החדשה של קרעי לפגיעה בתאגיד: איסור על פרסומות וחסויות והפרטת תדרי הרדיו](#), כלכליסט (13.02.2023); שוקי טאוסנינג, [נחשף עוד טפח מתוכנית קרעי](#), העין השביעית (13.02.2023).
⁴⁰ איתמר ב"ז, [תוכנית קרעי ופורום קהלת לחיסול השידור הציבורי נחשפת](#), העין השביעית (30.01.2023).

תקציבו של השידור הציבורי (תיקון מס' 2 תשע"ה-2015 ותיקון מס' 4 תשע"ו-2016)⁴¹ מורכב באופן הבא:

- א. תקציב משרד התחבורה המועבר מתוך תשלומי אגרת הרישוי (הסכום אינו נכלל בתקציב המדינה ומעוגן בחוק כסכום קבוע ונפרד שמשמעו הפרדת תקצוב המדיה הציבוריים מקבלת החלטות מפלגתית-פוליטית).
- ב. הכנסות מתשדירי פרסומת, הודעות וחסויות.
- ג. הכנסות משימוש מסחרי בחומר ארכיוני כהגדרתו בחוק הארכיונים, התשט"ו-1955.
- ד. הכנסות ממוצרים שפותחו במיזמי מחקר ופיתוח בתחומים טכנולוגיים בהם התאגיד פועל שמומנו ע"י התאגיד כמפורט בסעיף 83 לחוק.
- ה. הכנסות נוספות (מכירה והשכרת ציוד למשל).

פגיעה בנתח הפרסום של תאגיד השידור שתופעל, על פי שר התקשורת, לצד העברת התקציב השנתי לשליטתה המלאה של המדינה, משמעם יצירת תלות פוליטית שאינה רצויה בממשלה. השר קרעי, בדבריו השונים, טען כי "גריעת כספי הפרסום, תביא להעברת תקציבים אלו לכלי תקשורת פרטיים, להגדלתם ולטיפוח העיתונות, חופש הביטוי ומגוון הדעות, ולחתימה לשוק חופשי ותחרותי. כנגד גריעת תקציב זה, יצומצמו הוצאות פעילות הרדיו בתאגיד לטוב השוק הפרטי... יתרה מכך, מהלך כזה למעשה יגדיל את הכנסות המדינה, שכן תחנות רדיו מסחריות משלמות מיסי לאוצר המדינה בגין הכנסות פרסום"⁴². בכך מגדיל קרעי את התלות בין ערוצי השידור הציבוריים בהחלטות הממשלה. כפי שהוצג במסמך זה, תלות מסוג זה הייתה אחד הגורמים שהביא לסגירתה של רשות השידור, וחקיקת חוק תקציב השידור הציבורי הנוכחי הייתה דרך להפריד בין הממשלה לבין מימון התאגיד ויצירת קשר חיובי בין כספי הציבור והתכנים אותם הוא מקבל. זאת ועוד, השר קרעי מבקש לבסס מצב בו תאלץ הממשלה לאתר (אם לא לייצר יש מאין) מקור תקציבי בגובה מאות מיליוני שקלים בתוך תקציב המדינה, סכומים שלא קיימים כרגע במסגרת זו.

באשר לתלות השידור הציבורי בפוליטיקה הישראלית, דברי הפתיחה לחוק תאגיד השידור הציבורי מדגישים כי אופן המימון של שידורי התאגיד, כפי שמובא בלשון החוק, הוא תנאי הכרחי לעצמאותו, וכן שעצמאות זו חיונית למילוי שליחותו הציבורית בשימור הדמוקרטיה. בהתאם לכך, בישיבה שהתקיימה בנושא ביום 29.6.15 השר אופיר אקוניס ממפלגת הליכוד הציג בעבר עמדה נחרצת בנושא: "אני חושב שאין מצב שתהיה מדינה דמוקרטית בעולם כולו, וישראל היא מדינה דמוקרטית ונאורה, שלא יהיה בה שידור ציבורי. אנחנו צריכים את השידור המסחרי, אנחנו צריכים עוד גיוון בשידור המסחרי... אבל לצדו של השידור המסחרי אנחנו חייבים שידור ציבורי. אני אומר לכם שהשידור הזה

⁴¹ חוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014.

⁴² מכתב רשמי של השר קרעי לשר האוצר סמוטריץ', [חוות דעת יועמ"ש משרד האוצר בעניין פתיחת שוק הרדיו לתחרות ושינויים בתקציב תאגיד השידור](#) (14.02.2023)

גם צריך להיות חזק. אדוני היושב-ראש, הוא צריך להיות בלתי תלוי. הוא צריך להיות עצמאי וזאת המטרה שלנו.⁴³

אמירה חשובה זו מדגישה את הצורך המהותי להמשיך ולשמר את מקורותיו התקציביים הבלתי תלויים של השידור הציבורי בישראל, ולהפריד ביתר שאת בין תקציב המדינה, מימון תאגיד השידור וקביעת תכניו דרך ועדות תקציביות.

כתיבה:

ד"ר איה ידלין, מרצה בכירה בבית הספר לתקשורת אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר אורנית קליין שגרי, מרצה בכירה בחוג לפוליטיקה ותקשורת במכללה האקדמית הדסה

⁴³ דיון ועדת הכלכלה, [רשות השידור – המשך דיון](#) (26.06.2015).